

УДК 35.072.7+316.776.3

Є. О. Архипова,
к. філос. н., доцент, доцент кафедри теорії та практики управління, Національний технічний університет України "Київський політехнічний інститут", м. Київ
Н. О. Дмитренко,
магістрант кафедри теорії та практики управління, Національний технічний університет України "Київський політехнічний інститут", м. Київ

ЕФЕКТИВНА КОМУНІКАЦІЯ МІЖ ОРГАНАМИ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ТА ГРОМАДСЬКІСТЮ ЯК УМОВА РОЗВИТКУ ДЕМОКРАТИЧНОГО СУСПІЛЬСТВА

Ye. Arkhypova,
PhD in Philosophy, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Theory and Practice of Management, National Technical University of Ukraine "Kyiv Polytechnic Institute", Kyiv
N. Dmytrenko,
Master student of the Department of Theory and Practice of Management, National Technical University of Ukraine "Kyiv Polytechnic Institute", Kyiv

EFFECTIVE COMMUNICATION BETWEEN PUBLIC AUTHORITIES AND THE PUBLIC AS A CONDITION OF THE DEVELOPMENT OF A DEMOCRATIC SOCIETY

Стаття присвячена питанням побудови ефективної системи комунікації органів державної влади та громадськості. Показано, що становлення нової парадигми державного управління можливе через призму комунікативного менеджменту. Підкреслено важливість громадського контролю для становлення демократичного суспільства, розкрито механізми, через які він може реалізовуватися. Вказано особливості громадського моніторингу та громадської експертизи.

Досліджено взаємодію інститутів державної влади з інститутами громадянського суспільства через громадські ради, що діють при органах виконавчої влади. Проаналізовано динаміку розвитку громадських рад та сучасний стан нормативно-правової бази в цій сфері, визначено вектори її доопрацювання. Показано, що громадські ради є потужним інструментом залучення громадян до участі в управлінні державою та спроможні стати ефективним комунікаційним "містком" між інститутами влади та населенням за умови активної громадянської позиції та відповідального ставлення до виконання взятих на себе обов'язків і повноважень усіма учасниками комунікації.

Article is devoted to the problem of building an effective system of communication of public authorities and the public. It is shown that the formation of a new paradigm of public administration is possible through the prism of communicative management. Highlighted public control on becoming a democratic society, revealed the mechanisms through which it can be implemented. It is displayed the features of the public monitoring and public expertise.

It was investigated the interaction between government institutions and the civil society institutions through community councils which operate under the executive branch. The dynamics of development of public councils and the current state of the legal framework in this area were investigated, its vectors of modification were defined. It is shown that community councils are a powerful tool for citizen participation in government and will be able to become an effective communication "bridge" between government institutions and the public, provided it was the active citizenship and all participants of communications has adopted a responsible attitude to assume its responsibilities and and authority.

Ключові слова: комунікація, громадська рада, консультативно-дорадчі органи, інститути громадянського суспільства, органи виконавчої влади, вплив громадськості на органи державної влади.

Key words: communication, public council, advisory bodies, civil society, executive authorities, impact of public on state authorities.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Розвиток сучасного суспільства вимагає створення нових форм співпраці та взаєморозуміння, відповідно, потребує і нових форм комунікації, які характеризуватимуться ще

більшою оперативністю, відкритістю, прозорістю, ефективністю та якістю. Наявність цих характеристик може забезпечити такий тип комунікації, учасники якої є рівноправними та активними, здатними не просто налагодити комуні-

каційні канали, які дозволяють швидко передавати інформацію в обидва напрями, але й створити ефективну комунікаційну площадку для результативного та взаємовигідного спілкування задіяних в комунікаційному процесі суб'єктів.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Загально-теоретичні аспекти комунікаційної взаємодії вивчали такі автори, як Б. Адамс, П. Друкер, В. Зигерт, Л. Ланг, Е. Мерманн, Е. Тоффлер, К. Шенон, та інші. До питань побудови нової парадигми державного управління в умовах розвитку комунікації органів державної влади та громадськості у своїх працях звертались Бажинова О.А., Кучабський А.Г., Пашко Л.А., Романенко Є.О, Хлебнікова А.А., Юрченко В.Е. Питанням діяльності громадських рад присвячували свої наукові праці такі вітчизняні дослідники, як Т. Андрійчук, Н. Боржеллі, Н. Дніпренко, В. Брайт, Т. Денисюк, Л. Загайнова, О. Козакевич, В. Латишева, І. Підлуська та інші. Однак дані теоретичні розвідки є недостатніми та потребують подальшого вивчення і поглиблення у зв'язку із викликами сьогодення.

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є дослідження нової парадигми комунікації органів державної влади з громадськістю та аналіз специфіки взаємодії держави та інститутів громадянського суспільства через діяльність громадських рад.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Сьогодні індивід прагне не лише бути поінформованим, а й також самостійно продукувати інформацію, яка буде сприйнятою іншими суб'єктами комунікативного процесу. В площині державного управління це відображає бажання громадян не стільки пасивно сприймати інформацію, що розповсюджується органами державної влади та місцевого самоврядування, скільки бути спроможним впливати на прийняття рішень, визначення пріоритетних напрямків розвитку, формування програми дій в межах компетенції даних органів. Таким чином, можемо констатувати існування нагальної потреби у побудові суб'єкт-суб'єктного типу комунікації, що забезпечить повноцінний діалог між громадянами та органами державної влади, який характеризується діалогічністю, можливістю бути почутим, а також налагодженням моделі "питання — відповідь".

Ефективний зворотній зв'язок забезпечує своєчасне інформування населення щодо тих аспектів діяльності органів публічної влади, які найбільше цікавлять громадян, дозволяє оцінити швидкість та якість реагування на виявлені проблеми, визначити можливі прорахунки і, за потреби, скоригувати план подальших дій.

Комунікації в процесі функціонування органів державної влади відіграють важливу роль у прийнятті управлінських рішень, які в свою чергу впливають на рівень життя громадян. Ефективність даних рішень залежить від багатьох факторів, зокрема від розуміння причин та рівня схвалення населенням обраних методів, що використовуватимуться для розв'язання певних проблем або виконання поставлених задач. Адже важко впроваджувати будь-які проекти та програми розвитку, якщо немає чіткого розуміння того, до яких кінцевих результатів приведе прийняте рішення, а також чи дотримано баланс інтересів усіх зацікавлених сторін. Саме тому сьогодні думка громадян є важливим інструментом впливу на діяльність органів влади та на визначення вектору розвитку країни, яка позиціонує себе як правова та демократична.

Згідно із дослідженням, проведеним соціологічною службою Центру Разумкова спільно з Фондом "Демократичні ініціативи" з 6 по 12 березня 2015 року, рівень довіри громадян до інститутів влади є доволі низьким, адже більшість громадян не сприймають дій органів влади та не

довіряють їм. Так, наприклад, не підтримують діяльність Уряду, Верховної Ради та Прем'єр-Міністра України близько 57 % респондентів, не довіряють політичним партіям більше 75 %, місцевій владі — 52,5 % [12]. Ефективність комунікації влади з громадськістю ілюструє і той факт, що 78,9% респондентів навіть не знають, як зв'язатися з депутатом їх округу, що відображає вкрай незадовільну якість взаємодії на цьому рівні.

Дослідники відзначають, що умовою налагодження двостороннього діалогу влади та громадськості є "організаційно-правова спроможність інститутів громадянського суспільства до артикуляції соціальних інтересів, їх просування та захисту", а успіх такого діалогу часто "залежить від спільних дій органів державної влади й об'єднань громадян та їх готовності до співробітництва", адже "громадські об'єднання здійснюють реальний вплив на державну політику <...>, уособлюючи весь спектр думок, що генеруються у громадянському суспільстві" [6]. Вплив громадянського суспільства на процес вироблення та прийняття рішень відбувається не лише на національному рівні, а й на міжнародному та міжнаціональному рівні, адже до діалогу долучаються й міжнародні інституції.

Завдяки розвитку мережевої взаємодії державної влади та громадськості змінюються механізми державного управління. Відбувається зростання зацікавленості влади у з'ясуванні та врахуванні думки громадськості. Як стверджують А. Кучабський та О. Бажинова, ці зміни сприяють налагодженню ефективного та якісного діалогу як в розвинених та демократичних країнах, так і в сусідніх країнах, що дозволяє побудувати стабільні відносини між державами на єдиних ціннісних засадах — захисту прав людини, верховенства права та демократії.

Сьогодні теоретики та практики в галузі державного управління дедалі активніше обговорюють формування інституту громадськості як можливої форми впливу та участі в управлінському процесі, але, "якщо говорити про можливість виникнення й введення інституціонального соціального діалогу в Україні, то потрібно забезпечити відповідні умови його організації, окреслити способи функціонування та очікувані результати" [3, с. 45]. Як стверджує Є. Романенко, формування інституту громадськості сьогодні відбувається не на належному рівні, оскільки ініціюється згори, що стримує розвиток внутрішнього потенціалу громадянського суспільства. Більшість проблем сьогодні пов'язані з неефективними реформами, які погано сприймаються суспільством, а також з відсутністю дієвої нормативно-правової бази, яка б створила законодавче підґрунтя для налагодження ефективного діалогу між громадянами та владними інститутами. До основних причин неналежного рівня формування інституту громадянського суспільства (далі — ІГС) також слід віднести низьку активність самих громадян. Так, соціологічні дослідження показують деякий спад громадянської активності у період з 2008 по 2013 роки, що можна пояснити відсутністю прозорого механізму участі громадян у прийнятті важливих державницьких рішень, невідпрацьованості інструментів та певним небажанням залучати громадян до взаємодії.

Однак слід відзначити, що протягом останніх років рівень розвитку громадянської свідомості українців демонструє стійку тенденцію до зростання. Так, у 2013 році 26,4% опитуваних відповіли, що будуть проявляти активну громадську позицію, якщо їхні дії будуть приносити реальну користь суспільству, тоді як у 2008 році таку відповідь дали лише 14,8% респондентів). Якщо порівнювати результати досліджень 2008 та 2014 років, спостерігаємо і той факт, що зменшується кількість гро-

мадян які хочуть отримувати грошове винагородження за громадську діяльність.

Революція Гідності та воєнні події на Сході країни спричинили різке переосмислення цінностей українців: досить велика частина громадян займає нині активну громадянську позицію, щоправда ці самі активісти, яким через в силу вектору діяльності доводиться спілкуватися з державними органами, відзначають забюрократизованість державного апарату, надмірну ускладненість комунікацій з державними органами, низьку оперативність реагування на звернення тощо, що спричиняє потребу у пошуку інших шляхів вирішення поставлених перед активістами задач — в обхід державних інституцій, що, на жаль, є зайвим підтвердженням неефективності сучасних каналів комунікації між державною владою та громадськістю, а отже й вад усієї системи державного управління.

На думку більшості сучасних дослідників, ефективність системи державного управління залежить від оптимізації комунікативної взаємодії органів державної влади, громадськості та самоврядних структур (інститутів місцевого самоврядування). Це стає можливим завдяки побудові не лише ефективної комунікативної політики, а й єдиного комунікативного простору, що реалізується на основі принципу партнерства, реалізація якого передбачає цілковиту довіру зі сторони громадськості до органів державної влади. Звітуючи перед суспільством, органи влади повинні нести відповідальність за свої дії та прийняті рішення. Така форма взаємодії є однією із дієвих форм колективного управління, що у свою чергу забезпечує зміцнення демократії, адже нові форми комунікації держави і суспільства створюють передумови розвитку інститутів та організацій громадянського суспільства, сприяють демократизації.

Становлення нової парадигми державного управління можливе через призму комунікативного менеджменту, адже дана концепція направлена на максимально ефективно вирішення питань державного рівня. Нова парадигма державного управління передбачає здійснення досліджень на трьох рівнях, а саме: "опис особливостей та властивостей державного управління, систематизацію пізнавальних підходів, основні прикладні сфери та їх концентрування. В основі комунікативного менеджменту <...> — сутність, зміст та форми зворотних зв'язків" [13]. Об'єктом комунікативного менеджменту є сукупність інформаційних потоків, а предметом — пошук найоптимальніших шляхів управління даними потоками, що створює сприятливе середовище для управління. У свою чергу, як стверджує А. Хлебнікова, метою даної парадигми є розроблення найбільш сприятливих проектів чи рекомендацій, що "вирішують певну комунікативну проблему з точки зору зворотних зв'язків комунікативного менеджменту як суб'єкт-суб'єктного управління" [13].

Процес комунікації є взаємодією як мінімум двох активних суб'єктів, адже взаємодія влади з цільовими аудиторіями, якими можуть виступати як громадяни, так і громадські організації та ЗМІ, є безперервним обміном соціальною інформацією, який здійснюється завдяки наявності комунікативного ланцюжка. Ефективність функціонування суб'єктів комунікації залежить від якісного зворотного зв'язку в системі державного управління. Відзначимо, що розрізняють два основних типи зворотних зв'язків: об'єктні, що передбачають відображення рівня, глибини, адекватності сприйняття об'єктами управління управлінських впливів; та суб'єктні, до яких відносять контроль, аналіз та оцінювання діяльності дер-

жавних органів, що може бути здійснено шляхом регулярного представлення на розгляд громадськості вичерпних звітів, наданню інформації за запитами тощо. Концепція зворотного зв'язку передбачає наявність саме суб'єкт-суб'єктної взаємодії: розвиток дво- та багатосторонньої комунікації, яка рівною мірою впливає на всіх учасників інформаційного обміну.

Важко не погодитися з твердженням Є. Романенка, який зазначає, що ефективність діяльності органів державної влади залежить від прийняття ефективних рішень, що відповідають інтересам суспільства, та від успішності їх реалізації, яка досягається не в останню чергу завдяки дієвому "комунікативному контролю". Саме тому органи державної влади повинні мати надійні механізми зворотного зв'язку та взаємного контролю, що "передбачає запровадження системного моніторингу громадської думки суспільно-політичної ситуації та ефективності влади". Така комунікативна взаємодія дозволяє забезпечити "баланс державно-управлінських, державно-громадських та державно-приватних інтересів у суспільстві" [9].

Очевидно, що в сучасних реаліях для налагодження ефективної діяльності органів державної влади одного лише взаємного контролю органів державної влади замало, тому велике значення в цьому процесі відводиться саме контролю з боку громадськості. Громадський контроль — це систематичний моніторинг та громадська експертиза інституційними структурами громадянського суспільства діяльності інститутів і посадових осіб держави з метою виявлення й припинення різних видів зловживання владою [5, с. 138]. Для здійснення ефективного громадського контролю необхідна повна й достовірна інформація про діяльність, плани та можливі проблеми в органах державної влади.

Громадський моніторинг слід розглядати як систематичне дослідження певних напрямів діяльності органів виконавчої влади (далі — ОВВ). Для забезпеченості порівнювальності показників цього моніторингу (як і будь-якого іншого) необхідно використовувати однакові критерії та методичку отримання оцінок протягом усього періоду моніторингу.

Одним із механізмів громадського контролю за діяльністю органів виконавчої влади (далі — ОВВ) є громадські експертизи, які проводяться тоді, коли виникає потреба у глибокому та незалежному вивченні певних аспектів діяльності ОВВ, а отже, на відміну від громадського моніторингу, який здійснюється безперервно, має певні часові рамки.

Основні питання щодо проведення громадських експертиз визначає "Порядок сприяння проведенню громадської експертизи діяльності органів виконавчої влади" [2], затвердженого у 2008 році. Згідно з цим порядком, громадська експертиза діяльності ОВВ є складовою механізму демократичного управління державою, який передбачає проведення ІГС та громадськими радами оцінки діяльності ОВВ, ефективності прийняття і виконання такими органами рішень, підготовку пропозицій щодо розв'язання суспільно значущих проблем для їх врахування ОВВ у своїй роботі.

Результати громадських експертиз враховуються органами виконавчої влади під час підготовки програм соціально-економічного розвитку, державних цільових та регіональних програм, формування бюджетів, здійснення поточної діяльності. На урядовому порталі "Громадянське суспільство і влада"¹ працює реєстр громадських експертиз діяльності ОВВ, де можна отримати інформацію про завершені громадські експертизи діяльності ОВВ та ОМС, ознайомитися з експертними пропозиціями і заходами для їх реалізації. Із серпня 2015 року по жовтень 2015 року було про-

¹ http://civic.kmu.gov.ua/consult_mvc_kmu/civex/1st/7

ведено лише 6 громадських експертиз. На нашу думку, до основних причин низької активності проведення даних експертиз слід віднести їхню складність, тривалість та малозрозумілість самого механізму, а також низький рівень відкритості та прозорості органів державної влади, що гальмує процес отримання достовірної інформації стосовно діяльності влади.

Ефективність громадської експертизи залежить від трьох основних чинників [7]:

- професійності та послідовності дій експертів, які її проводять (відповідальність ІГС);

- повноти та достовірності наданої інформації, точності у виконанні вимог зі сприяння громадській експертизі (відповідальності ОБВ);

- рівня та якості взаємодії між ОБВ та ІГС.

Громадські експертизи діяльності ОБВ можуть проводити інститути громадянського суспільства та громадські ради, створені при цих ОБВ. Типовим положенням про громадські ради, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 3 листопада 2010 р. № 996, для громадських рад передбачено цілий ряд завдань та повноважень, що перетворює їх на потужний механізм взаємодії органів державної влади та ІГС, дієву платформу для налагодження ефективної комунікативної політики. Громадські ради є консультативно-дорадчими органами, які діють при ОБВ та покликані забезпечувати залучення громадськості до формування та реалізації державної політики, готувати для органів виконавчої влади пропозиції щодо розв'язання суспільно значущих проблем, здійснювати громадський контроль за діяльністю ОБВ.

Європейська практика демонструє позитивні результати таких комунікативних механізмів: "консультативно-дорадчі органи, які постійно діють при органах публічної влади, є значно ефективнішими і результативнішими в управлінні, аніж короткострокові процедури контролю за діяльністю органів влади з боку громадськості чи разове залучення громадян до формування управлінських рішень" [4, с. 7].

Зародження громадських рад в Україні можна пов'язати із Постановою Кабінету Міністрів України "Про деякі питання щодо забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики" від 2004 року та Указом Президента України "Про забезпечення умов для більш широкої участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики" від 2004 року. Щоправда, сформовані у відповідності з цими документами громадські ради майже не виконували покладену на них функцію організації комунікативних майданчиків для ОБВ та громадськості, реалізуючи лише експертну функцію або, гірше того, просто легітимізуючи рішення, прийняті ОБВ. В 2009 році постановою Кабміну № 1302 громадським радам було надано статус виборних колегіальних органів, щоправда механізм їх створення був досить складним для реалізації, оскільки передбачав участь у виборах представників не менше ніж однієї чверті громадських організацій, зареєстрованих у регіоні.

Суттєвим кроком на шляху вдосконалення механізму функціонування громадських рад стало прийняття Постанови Кабінету Міністрів України від 3 листопада 2010 року № 996 "Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики" [1], яка по суті являла собою доопрацьований варіант Постанови Кабміну № 10 від 6 січня цього ж року "Про затвердження Порядку залучення громадян до формування та реалізації державної політики" та, крім іншого, затверджувала типове положення про громадську раду при органах виконавчої влади. Наступний виток розвитку громадських рад пов'язаний із Постановою КМУ від 8 квітня 2015 р. № 234, якою були внесені суттєві поправки та доповнення до Постанови № 996.

Постанова № 996 визначає порядок проведення консультацій з громадськістю, які, згідно із останньою редак-

цією постанови, можуть здійснюватися у безпосередній та опосередкованій формах. Безпосередньою формою консультацій органів державної влади з громадськістю є публічне громадське обговорення (громадські слухання, форуми, "круглі столи", конференції, збори, зустрічі з громадськістю, засідання громадських рад, Інтернет- та відеоконференції) та/або електронні консультації, які здійснюються через офіційний веб-сайт органів виконавчої влади або через урядовий веб-сайт "Громадянське суспільство і влада". Опосередкованою формою консультацій органів державної влади з громадськістю є вивчення громадської думки, яке реалізується через соціологічні дослідження, спостереження, телефонні "гарячі лінії", опрацювання та узагальнення пропозицій та зауважень громадян, моніторинг друкованих та електронних ЗМІ [1].

В новій редакції постанови № 996 було регламентовано вимоги щодо складу громадських рад, (не більше одного делегата від кожного об'єднання та не більше 35 осіб загалом), визначено критерії відбору представників ІГС, строк повноважень громадської ради (2 роки) та умови дострокового припинення їх діяльності. Можна стверджувати, що ці поправки були спрямовані на подолання законодавчих прогалин, які містилися у попередній редакції постанови [8; 10; 11], але, тим не менше, досі залишаються окремими нерегульовані питання.

Зокрема, у відповідності до вимог Постанови № 996 у редакції 2015 року до складу громадської ради при центральному органі виконавчої влади можуть обиратися лише ті представники ІГС, професійна діяльність яких пов'язана з діяльністю відповідного ОБВ, що підтверджується установчими документами та конкретними результатами діяльності даного інституту. Такі зміни спрямовані на підвищення рівня професійності громадських рад, але, якщо глянути прикисливіше, стосуються профілю діяльності та результатів ІГС в цілому, а не його конкретного делегата.

Вимоги щодо досвіду, компетентності та фахової підготовки членів громадської ради не закріплені в означених положеннях, що частково можна пояснити складністю визначення подібних вимог (в т.ч. із врахуванням специфіки діяльності конкретних ОБВ) та діагностування рівня компетентності претендентів на членство в раді. Проте, на наш погляд, в Положенні про громадську раду варто передбачити, зокрема, вимогу щодо підтвердження наявності фахового досвіду претендентів, а не лише інформації про результати діяльності ІГС в цілому, тим більше, що претендент може мати власні досягнення, здобуті поза рамками діяльності в ІГС. Що стосується громадських рад при місцевих ОБВ, то на них вимоги щодо кореляції профілю діяльності ІГС та ОБВ наразі взагалі не поширюються, у доцільності або недоцільності чого ми зможемо переконатися лише з часом.

Виникає питання і щодо доцільності обмеження максимальної кількості членів громадської ради 35 особами. Можливо, для громадських рад при місцевих ОБВ цього цілком достатньо, але ж для великих міст з високим рівнем громадянської активності та значно більшим рівнем повноважень та відповідальності ОБВ, а отже, і громадської ради, створеної при ньому, така кількість членів може виявитися замалою.

У типовому положенні про громадську раду відсутні конкретні строки оприлюднення інформації щодо її складу та діяльності (план роботи, протоколи, прийняті рішення, звіти). Як показує проведене авторами цієї статті дослідження, на більшій частині проаналізованих сайтів ОБВ відсутня інформація про діяльність громадських рад взагалі або розміщена лише частина документів, які мали б відображати їх діяльність. Можна припустити, що наявність чітких вимог щодо обов'язкового мінімального переліку та термінів оприлюднення документів про діяльність громадських рад на офіційному сайті ОБВ сприяла б підвищенню рівня відпові-

дальності членів цих рад перед громадськими інститутами, які їх делегували, та громадськістю в цілому.

ВИСНОВКИ

У нашій країні тривають трансформаційні процеси, спрямовані на становлення демократичного урядування в державі, забезпечення фундаменту нової моделі державного управління, яка відповідатиме високим європейським стандартам. Ефективність та якість управлінської діяльності сьогодні полягає у забезпеченні відкритості та прозорості системи публічної влади, у належному нормативно-правовому закріпленні комунікаційної взаємодії усіх задіяних суб'єктів.

Важливим елементом у системі взаємодії органів державної влади та громадськості є громадські ради, які, виступаючи своєрідною платформою комунікаційної взаємодії, є потужним інструментом залучення громадян до участі в управлінні державою та демократичного розвитку країни в цілому. Громадські ради спроможні стати ефективним "містком" між інститутами влади та населенням за умови активної громадянської позиції та відповідального ставлення до виконання взятих на себе обов'язків і повноважень усіма учасниками комунікації.

Література:

1. Постанова Кабінету Міністрів України від 3 листопада 2010 року № 996 "Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики" [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/996-2010-p>

2. Постанова Кабінету Міністрів України від 5 листопада 2008 року № 976 "Про затвердження Порядку сприяння проведенню громадської експертизи діяльності органів виконавчої влади" (в редакції від 12.05.2015) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/976-2008-p>

3. Взаємодія з громадськістю в умовах реалізації адміністративної реформи; Івано-Франківський центр науки, інновації та інформатизації. — Івано-Франківськ, 2012. — 195 с.

4. Громадські ради: створення та організація роботи. Довідково-методичний посібник для членів громадських рад / За заг. ред. А.С. Крупника. — Одеса, 2012. — 326 с.

5. Інформаційна складова державної політики та управління: монографія / Соловийов С.Г. та ін.; заг. ред. Грицяк Н.В.; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, каф. інформ. політики та електрон. урядування. — К: К.І.С., 2015. — 320 с.

6. Кучабський А.Г., Бажинова О.А. Механізми комунікації влади та громадськості в умовах глобалізації / А.Г. Кучабський, О.А. Бажинова // Публічне управління: теорія та практика. — 2012. — № 4 (12). — С. 196—201.

7. Лациба М. Проведення громадських експертиз діяльності ОБВ [Електронний ресурс] / М. Лациба. — Режим доступу: https://kievcity.gov.ua/files/2015/5/26/Gromadska_ekspertiza.pdf

8. Павлюк К. Взаємодія інститутів громадянського суспільства та органів державної влади: діалог через громадські ради / К. Павлюк // Ефективність державного управління. — 2013. — Вип. 37. — С. 235—241.

9. Романенко Є.О. Комунікативна взаємодія органів державної влади та громадськості: сутність та особливості налагодження // Є.О. Романенко / Державне управління та місцеве самоврядування. — 2014. — Вип. 2 (21). — С. 190—199.

10. Рудовська С.І. Громадські ради нового формату: організаційно-правові зміни діяльності [Електронний ресурс] / С.І. Рудовська // Державне управління: удосконалення та розвиток. — 2015. — Вип. № 9. — Режим доступу: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=894>

11. Самбук О.М. Сучасний зміст поняття "Громадська рада при органі виконавчої влади" в сучасному державному управлінні / О.М. Самбук // Державне управління та місцеве самоврядування. — 2013. — Вип. 1 (16). — С. 28—35.

12. Соціологічне опитування Центру Разумкова [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.uceps.org/ukr/poll.php?poll_id=1030

13. Хлебнікова А.А. Комунікативний менеджмент як найважливіший компонент державного управління в умовах глобалізації: теоретико-методологічний контекст [Електронний ресурс] / А.А. Хлебнікова // Державне будівництво. — 2013. — № 1. — Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/DeBu_2013_1_13.pdf

References:

1. Cabinet of Ministers of Ukraine (2010), "Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine "On public participation in the formulation and implementation of government policy", available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/996-2010-p> (Accessed 10 January 2015).

2. Cabinet of Ministers of Ukraine (2008), "Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine "On approval The order of facilitate of public examination of the executive authorities", available at: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/976-2008-p> (Accessed 10 January 2015).

3. Ivano-Frankivsk Centre for Science, Innovation and Informatization (2012), "Interaction with the public in terms of administrative reform", Ivano-Frankivsk, Ukraine.

4. Krupnik, A.S. (2012), Hromads'ki rady: stvorennia ta orhanizatsiia roboty [Social Council: the creation and organization of work], Odesa, Ukraine.

5. Solovjov, S.H. (2015), Informatsijna skladova derzhavnoi polityky ta upravlinnia [Information component of public policy and management], National Academy for Public Administration under the President of Ukraine, Kyiv, Ukraine.

6. Kuchabs'kyj, A.H. and Bazhynova, O.A. (2012), "Mechanisms of communication of authorities and public under globalization" Theory and Practice of Public Administration, vol. 4 (12), pp. 196—201.

7. Latsyba, M. "Public assessment of government institutions", [Online], available at: https://kievcity.gov.ua/files/2015/5/26/Gromadska_ekspertiza.pdf (Accessed 10 January 2016).

8. Pavluk, K. (2013), "Interaction of civil society institution and public authorities: dialogue through community councils" Efficiency of public administration, vol. 37, pp. 235—241.

9. Romanenko, Y. (2014), "Communicative interaction of state and society: the nature and peculiarities of forming" Derzhavne upravlinnia ta mistseve samovriadvannia, vol. 2 (21), pp. 190—199.

10. Rudovska, S. (2015), "Public council of new format: organizational and legal changes of their activity", Derzhavne upravlinnya: udoskonalennya ta rozvytok, [Online], vol. 9, available at: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=894> (Accessed 10 January 2016).

11. Sambuk, O. (2013), "Modern content essence of the concept "public council of public authorities" in modern public administration", Derzhavne upravlinnia ta mistseve samovriadvannia, vol. 1 (16), pp. 28—35.

12. Razumkov Centre (2015) "Sociological survey", [Online], available at: http://www.uceps.org/ukr/poll.php?poll_id=1030 (Accessed 10 January 2016).

13. Khlebnikova, A. (2013), "The communicative management as an essential component of public administration in the context of globalization: theoretical and methodological context", Derzhavne budivnytstvo, [Online], vol. 1, available at: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/DeBu_2013_1_13.pdf (Accessed 10 January 2016).

Стаття надійшла до редакції 11.01.2016 р.